

Підозрілі особи. Павло Іткін

30.01.2023

Олександра Пономаренко

«Підозрілі особи» — серія матеріалів, в межах якої «Люк» знайомить вас із роботами художників, дизайнерів і фотографів.

На цей раз під підозру попав фотограф і відеограф Павло Іткін. Із початком повномасштабного вторгнення він згадав минуле захоплення прогулянками по дахах і зняв нічний воєнний Харків для власного артпроекту «У пошуках світла».

«Люк» розпитав Павла, чим його приваблює фотографія, якою має бути реклама і як залізти на будь-який дах.

Мене звуть Павло. Народився і більшу частину життя прожив у Харкові, зараз тимчасово в Києві. Навесні планую повертатись.

До 24 лютого про переїзд навіть не замислювався. Я вважаю Харків «своїм» містом, у всіх сенсах. Темп Харкова ідеальний для мене, я знаю місто як свої п'ять пальців. Вважаю його креативною столицею України.

Тут живуть усі мої друзі, родина. Мій батько — дизайнер, і в нас завжди була вдома камера, на яку я з дитинства щось знімав. Можливо, саме це допомогло мені обрати свій життєвий шлях.

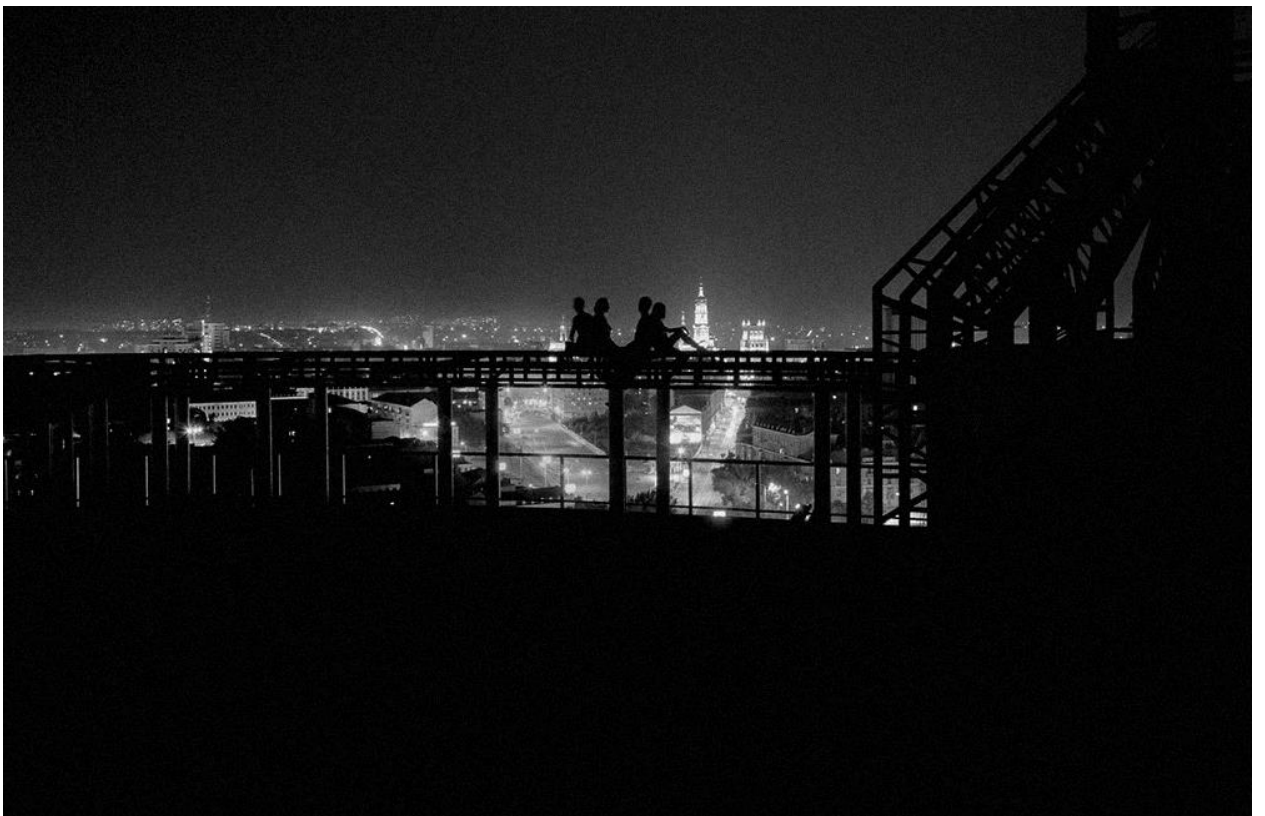

Вчився я також у Харкові, в Каразінському університеті — вступив на геофак, бо так «було потрібно». Особливо не бачив у цьому сенсу, бо вже тоді займався фото і навіть непогано заробляв на цьому. Пішов після першого курсу. Думав, професія допоможе мені більше подорожувати, але розчарувався і спеціально завалював сесії, аби мене відрахували.

У шкільні роки обожнював лазити по дахах, займаюсь цим десь із 14-ти. У період з 2009 по 2013 роки облазив, мабуть, усі найкращі дахи Харкова, фотографував краєвиди. Був у цьому якийсь адреналін та відчуття дослідження: як пробратись так, аби тебе не помітили, як правильно обрати ракурс, аби передати людям ту красу, яку бачиш перед собою. Адже мало хто бачив Харків саме таким, із пташиного польоту.

Навіть якщо просто прибрати ярлики «фотограф», «оператор», «хтось ще» — для мене фотографія як для людини багато важить. Навіть можливість через кадр зберігати спогади сама по собі цінна.

Фотографія як дослідження

Я обожнюю подорожувати, досліджувати світ, відкривати для себе нові місця, особливо нетуристичні.

Я не люблю звичайні лінійні маршрути. Люблю, коли є фінальна точка, до якої все йде. Бажано, щоб це було не дуже просто, наприклад, вершина гори. Це виходить як кіно з початком, зав'язкою, кульмінацією та розв'язкою.

Під час подорожей досліджую себе через пригоди і труднощі, які трапляються на шляху. Гарний краєвид — приємний бонус. Фотографія допомагає зафіксувати спогади і передавати людям відчуття величі гір або танцю Полярного сяйва.

Фотографія стала для мене можливістю занурити людину в стан, коли захоплює подих. Я не хочу робити «просто красиві» фотографії. Моя задача — поділитись атмосферою, аби кожен відчув щось своє.

Спочатку я знімав переважно ландшафти, взагалі не збирався колись робити портрети людей — тепер вже доріс до цього. У 2013-му, ще до вступу в університет, багато подорожував — був у Карпатах і Криму, їздив до Грузії, піднявся на одну з «Семи вершин» Ельбрус [висота понад 5000 метрів — «Люк»], багато їздив автостопом, накатав понад 25 тисяч кілометрів. Тоді ж, із друзями їздив на північ (село Теріберка), де тільки сніг і льод, дивились там на Полярне саяво.

Ще коли я подорожував до Ісландії, до мене прийшла ідея додавати звук до світлин. Після цього у 2017-му я зробив виставку з роздрукованими фотографіями у величезному форматі, аби можна було розгледіти деталі. І до кожної світлини йшов QR-код, який переводив за посиланням на аудіодорожку зі звуками цього місця.

Музика допомагала більше зануритись у цю атмосферу. Я згадав про це, коли робив мій новий фотопроект «У пошуках світла».

«У пошуках світла»

У Харкові зараз, коли йдеш містом ввечері, стикаєшся з контрастом. Незвичну для міста-мільйонника тишу розбиває раптова сирена. За рахунок того, що ці мої фотографії нічного Харкова виглядають спокійними, меланхолійними і тихими, мені потрібен був звук, аби зламати це відчуття.

Я поїхав з Харкова вдень 24 лютого. Був у Карпатах якийсь час, повернувся у травні. Харків назавжди у серці, бо я знаю ледь не кожний провулок, кожен дах. Було відчуття провини — я ж, нібито, фотографую, і намагаюсь бути митцем, тому хотів якось відреагувати на все, що відбувалось.

Місто змінилось назавжди. Коли я повернувся наприкінці травня, багато гуляв, їздив на мотоциклі, дивився, намагався синхронізуватись із містом. Радів, що Харків вистояв, але відчував, що він вже інший.

Перше, що помітив — наскільки темно після заходу сонця. Світломаскування, комендантська година, багато харків'ян поїхало. Такого Харкова я ще не бачив.

Це нагадало мені «виворіт», якщо пам'ятаєте серіал «Дивні дива» (Stranger Things) — синій, некомфортний, вкритий туманом простір. Це Харків вночі. Місто показує нам свою темну сторону, інакшу від сонячного, теплого Харкова, який живе і гомонить. Я захотів це передати через фотографію.

Тоді, в червні, я ще не бачив, аби хтось знімав після комендантської години, тим паче, з даху. Це була моя знахідка.

Чердаки на деякі дахи були відкриті, з іншими довелось поламати голову — підібрати відмички або залазити з іншого боку, переходити з даху на дах, лізти по ринві, цеглинкам або пожежним драбинам.

В умовах війни все складніше. Самі дахи дуже гучні: чутно кожен крок, треба було або сидіти в одній позі, або змінювати локацію, коли вже лунала повітряна тривога, під шум. Ходили чутки про снайперів. До людини, яка «тусується» вночі на даху прифронтового місця без акредитації на зйомку, могло виникнути багато питань.

Так, я досі не отримав акредитації, з якою я міг би щось знімати [журналісти та фотографи, які висвітлюють війну, мають отримати акредитацію від ЗСУ — «Люк»]. Бюрократія, думаю, просто не квапляться роздивлятись усі папірці, які їм надходять. Я подав документи ще у травні, але не міг чекати. Довелось піти на ризик. Хоча, технічно, я жодного разу не порушив комендантську годину, щоб відзняти ці фото.

Завдяки тому, що я все життя пролазив по дахах, я приблизно розумів, які локації оберу для майбутнього проєкту. Був готовий ночувати там, знав, як залізти.

Це були дахи Благовіщенського собору, будинку навпроти вокзалу, на площі Конституції біля Успенського собору, Палацу праці, головного корпусу Каразінського університету, на Сумській навпроти ХНАТОБу (він зручно прилягає до іншого корпусу Каразіна, який наразі розбомбили), Будинку зі шпилем. Були ще декілька локацій, які не увійшли до фінальної версії. Загалом для цього проєкту я побував на десяти дахах.

Якби це не був саме мій проєкт, я, можливо, не закінчив би. Було важко. На одній локації я сидів усю ніч, інколи більше (як було з Каразіна) — і отримував один-два кадри.

Я багато планував. Мені потрібно було ідеально чисте небо і яскраві зірки, але не повний місяць, бо він засвітив би кадр. На один кадр фотоапарату потрібно було сім хвилин, аби хоча б щось було видно вночі. Через таку довгу витримку розмиті зірки були схожі на ракети, що летять.

Найскладнішою була зйомка з головного корпусу Каразіна у вересні 2022-го. Я хвилювався, бо мене одного разу піймали там, на тому ж даху — довго допитували, що я там робив, і це було далеко не у воєнний час і не в комендантську годину.

Десь о 10 вечора я чув кроки сторожей, вони перевіряли щось на технічному поверсі, де я сидів, але мене не знайшли. Пощастило. Я просидів там 19 годин: зайшов перед тим, як корпус зачиниться, чекав темряви і місяця. Чув прильоти та повітряні тривоги, бачив як вилітають ракети з БНР [«Белгородської Народної Республіки», з боку Білгорода — «Люк»], і розриваються в небі з фейерверком.

Таку ж картину бачив із даху Благовіщенського собору. Також чекав потрібного моменту для зйомки, сиджу, виставляю кадр — і тут як бахне! Я дивлюсь перед собою і бачу — десь в кілометрі фейерверк, підіймається хмара. Розумію, що скоро звукова хвиля дійде до мене, закриваю вуха. Це, якщо не помиляюсь, були одні з останніх прильотів у центр.

Першу фотографію я зробив 4 червня, останню — 1 листопада. За п'ять місяців помітив дещо, від чого зрадів: у Харкові з'явилося більше світла. Більше вікон засвітилися, люди почали повертатись.

Артпроект «У пошуках світла» (Searching For The Light)

Роль митця під час війни

До роботи над проєктом «У пошуках світла» я зняв фотографію будівлі міськради. Це було ще на початку літа. Особливо не готувався, фотографія майже місяць пролежала в столі, поки я не знайшов час її обробити і опублікувати.

Спочатку я переживав, що світлина здаватиметься надто депресивною. Але в людей виникли інші асоціації та емоції. Ніколи не знаєш, як відреагують на твої фото.

24 червня, на четвертий місяць війни (так співпало), ця фотографія дивом «залетіла» [сподобалася підписникам — «Люк»], менш ніж за добу її побачили понад 50 тисяч людей.

Пізніше за проханням друзів я роздрукував її в форматі А1 і продавав як картину. Всі 24 екземпляри роз'їхались по Україні та Європі, один улетів в Америку.

Роздрукована фотографія будівлі міськради. Формат А1, друк на ПВХ

Загалом із продажів тільки одного фото з міськрадою вдалось зібрати майже 7,5 тис. євро.

6 тис. з них зібрали на аукціоні в Цюриху і передали швейцарській організації Swiss Aid to Ukraine, яка допомагає українцям. А 1,5 тис. євро пішли чотирьом волонтерським організаціям в Україні: проєкту Volonterska, хабу Some People, фонду Rescue Now та команді Shields Ukraine. Це, мабуть, не так багато, як збирають інші митці, але мене надихнув цей досвід.

Також, ця фотографія (як і інші світлини з проєкту «У пошуках світла») була на виставках у Києві та Варшаві, двох міцних столицях. Для мене це було символічно.

Павло Іткін на виставці у Варшаві, Польща

Мистецтво допомагає жити під час війни. Я впевнений в цьому. Ця війна — не класична, де є суто зброя та військові. Ця війна ще культурна, інформаційна, діджитальна. Фронтів багато. Несуться меми, люди через гумор та мистецтво намагаються триматись і єднатись. Водночас є проблема перенасиченості контентом.

«Я ненавиджу рекламу, хоча працюю в рекламі»

За професією я рекламний фотограф та оператор. Також працюю з відео. Почав професійно займатись цим шість років тому, у 2016-му, коли потрапив у креативне агентство *Arriba*. У команді 15 людей, і ми разом (більша частина колективу) виїжджали до Карпат, коли все [повномасштабне вторгнення — «Люк»] почалось.

Взагалі я ненавиджу рекламу, хоча працюю в рекламі.

На щастя, ми не знімаємо «майонезні» ролики, оці нав'язливі нещирі «купи-купи». Наша команда намагається подати історію, зробити документальну роботу. Це щось на межі з кіно (яке я взагалі обожнюю) і з журналістикою.

Наприклад, щоб зняти ролик Київстару ми їздили до звільненого Ізюму та Балаклії, аби зафільмувати людей, які лагодять зв'язок на вишках. Це реальні люди, які просто роблять свою роботу, допомагають іншим, роблять чиєсь життя кращим. Таку щирість неможливо зіграти чи імітувати.

Рекламний ролик для Київстар. Ізюм

Від чого я вигораю — так це обробка. Я люблю рухатись, мені подобається сам момент зйомок, рухів, а під час обробки світлин або монтування відео просто сидиш в офісі. Класична офісна робота мене ніколи не приваблювала.

Мені було б цікаво познімати війну, але я б не займався цим все життя. Є фотографи як Мстислав Чернов, Євген Малолетка, Владислав Краснощок — для них це справа життя. Мені б вистачило якогось нетривалого досвіду, просто аби відчутти, бути присутнім.

Мені 27 років. Я завжди намагаюсь бути відкритим новому та не хочу себе обмежувати однією сферою. Так, фотографія для мене надважлива, але я також захоплююсь подорожами, кіно та музикою. Тому мені важливо поєднувати аудіальне і візуальне, додавати звук до фото, робити з реклами кіно, досліджувати. Саме цим, на мою думку, і займається митець.

Олександра Пономаренко, фото з архіву Павла Іткіна, обкладинка — Катерина Дрозд